

STORTINGET

Innst. 392 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:266 S (2025–2026)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Pollestad, Siv Sætran og Ole Herman Sveian om styrking av Norges matberedskap

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen etablere et nasjonalt system for beredskapslagring av både såkorn og såfrø, slik at landets bønder sikres tilgang ved avlingssvikt, importstans eller andre ekstraordinære situasjoner.
2. Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med beredskapslagring av matkorn til seks måneders lagring innen 2030.
3. Stortinget ber regjeringen etablere beredskapslagring for nødvendige matvarer hos dagligvarekjedene i alle regioner i Norge.
4. Stortinget ber regjeringen utrede insentiver eller reguleringer som kan styrke desentralisert lagringskapasitet i verdikjeden for mat, slik at sårbarheten ved dagens sentraliserte strukturer reduseres.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Landbruks- og matminister Nils Kristen Sandtrøen har uttalt seg om forslagene i brev av 24. april 2026. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Som ledd i komiteens behandling ble det åpnet for skriftlig innspill. Innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Ruth Mariann Hop, Tobias Hangaard Linge, lederen Rune Støstad og Solveig Vitanza, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen, Stig Even Lillestøl, Marius Arion Nilsen og Bengt Rune Strifeldt, fra Høyre, Erlend Larsen og Bård Ludvig Thorheim, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Senterpartiet, Geir Pollestad, fra Rødt, Synne Høyforsslett Bjørbæk, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Harry Valderhaug, viser til forslaget om styrking av norsk matberedskap.

Komiteen viser videre til at sikring av norsk matberedskap er et viktig hensyn. Spesielt i lys av endrede geopolitiske forhold og sårbarheter slik som pandemi og klimaendringer.

Komiteen mener videre at kontinuerlig norsk matproduksjon og velfungerende handelssystemer spiller en sentral rolle i matberedskapen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at kontinuerlig produksjon, ivareta-

se av produksjonsgrunnlaget og velfungerende handelssystemer er grunnpilarene for matsikkerheten i Norge. Disse medlemmer viser til at matsikkerhet er en av hovedbegrunnelsene for den betydelige satsingen på norsk jordbruk siden 2021.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti merker seg behovet for å styrke den nasjonale evnen til beredskapslagring innenfor alle områder som er relevante i krise og krig. Representantforslaget peker på viktige områder hvor man må styrke den nasjonale beredskapen, men matberedskap handler om veldig mange flere elementer enn forslaget tar opp. Det har gått mer enn fire år siden den fullskala invasjonen av Ukraina, og langt mer av det nasjonale beredskapsbehovet burde vært innfridd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Rødt og Miljøpartiet De Grønne merker seg at alle aktørene i hele verdikjeden fra jord til bord har en samfunnskritisk rolle i krise og krig. Regjeringen har ansvar for å sørge for at alle leddene i kjeden ivaretas. Tidligere ble personell med nøkkel-funksjoner i verdikjeden fritatt fra militærtjeneste og mobilisert i nøkkelrollene, bekreftet gjennom krigstjenestekortene (KTK) som ble tilsendt årlig. I dag risikerer man at samme person kan ha flere krigsviktige funksjoner dersom det blir krig. Matberedskap handler også om hele verdikjeden – fra råvaretilgang og foredling til lagring, transport og distribusjon. Sårbarhet i ett ledd kan få konsekvenser for hele systemet. Regjeringen har ansvar for en helhetlig tilnærming til matberedskap.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti meiner at den beste matberedskapen er lokal lagring, fleire bønder med kunnskap, jord i drift med god jordhelse og korte forsyningslinjer over heile landet som gjer ein i stand til å få mat frå jord til bord basert på egne ressursar. Noreg har ingen fleire bønder å mista, og då er betre lønsemd og velferdsordningar for bøndene avgjerande.

Desse medlemene viser til at Riksrevisjonen og Totalberedskapskommisjonen har peika på mangel på heilskaplege scenario- og sårbarheitsanalysar for matsikkerheit. Regjeringa har varsla ei nasjonal risiko- og sårbarheitsanalyse (ROS) for mat og matforsyning, men eit slikt arbeid har så langt ikkje materialisert seg. Fordi det vil ta lang tid å betra matberedskapen, må kunnskapen på plass så raskt som mogleg for å kunna bidra til gode prioriteringar. Ein slik analyse må dekkja heile verdikjeden inkludert

- primærproduksjon (jordbruk, fiskeri og havbruk),

- tilgang til kritiske innsatsfaktorar (fôr, gjødsel, såfrø, energi og arbeidskraft),
- foredling, distribusjon og handel,
- importavhengigheit og internasjonale forsyningslinjer,
- omstillingsevne ved krise, konflikt og krig.

Desse medlemene fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa gjennomføra ein heilskapleg nasjonal risiko- og sårbarheitsanalyse (ROS) for matsikkerheit og matforsyning i Noreg.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti viser til at norsk matberedskap er svært sårbar med låg sjølvforsyning og ein matproduksjon som er sterkt avhengig av importerte innsatsfaktorar. Det hastar å auka produksjonen av lokal mat basert på lokale ressursar. Dette vil raskast kunna gjennomførast ved å bruka eksisterande bygningsmasse med tilpassing til dagens dyrevelferd, og å gjenoppta bruk av jord- og beiteareal som er gått ut av drift. Slike beredskapsbruk vil ha ein meir kostnadskrevjande produksjon enn det ordinære volumjordbruket som produserer mykje og billeg mat, men vil i større grad bidra til sjølvforsyning og oppfyl-ling av dei andre måla i jordbrukspolitikken, i tillegg til å vera svært berekraftige og bidra til god beredskap. Beredskapsbruka vil vera gode kunnskapsarenaer som utviklar kompetanse som vil ha overføringsverdi til landbruket elles. Fleire gardsbruk i drift over heile landet og folk som har kunnskap om matproduksjon, er det viktigaste enkelttiltaket for å styrka matberedskapen. For å få dette til å skje, trengst det restaurering av nedlagde fjøs, jordteigar og beiteområde, og tilgang til lokale rådgivarar.

Desse medlemene fremmar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa settja i gang eit pilotprosjekt med beredskapsbruk i eit nordnorsk fylke. Beredskapsbruka skal ha fritak for botnfrådraget i produksjonstilskotet.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti deler bekymringen for norsk matberedskap, men mener Senterpartiets forslag ikke treffer de viktigste utfordringene. Kvoter og merkeordninger er ikke godt nok svar på reell sårbarhet i forsyningskjedene for mat.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener at staten burde sikre fysiske beredskapslagre, etter modell fra Finland, som Fremskrittspartiet lenge har trukket frem som forbilledlig. En desentralisert lagringsstruktur for

såkorn, matkorn og dagligvarer gir mer robust beredskap enn prosentkrav til innkjøp og store sentraliserte lager.

Disse medlemmer understreker at statens ansvar for totalberedskap ikke erstatter den enkeltes ansvar for egenberedskap, og forventer at DSB kontinuerlig informerer befolkningen om dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre beredskapslagre for såkorn og matkorn i en desentralisert modell på gårdene rundt om i landet.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om hvordan det kan etableres beredskapslagre med kritiske innsatsfaktorer til matproduksjon etter den finske modellen i Norge.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at geopolitisk uro gjør at Norge i dag står overfor et mer uforutsigbart og krevende beredskapsbilde, der sårbarheten i globale forsyningskjeder har blitt tydeligere. Disse medlemmer mener det er viktig å ta på alvor at selvforsyningsgraden er for lav og at Norge har begrensede beredskapslagre. Videre vil disse medlemmer understreke risikoen ved å være for avhengig av import, dette i lys av samfunnsansvaret man har for å sikre befolkningens tilgang på mat og innsatsfaktorer.

Disse medlemmer mener matberedskap er grunnleggende for den nasjonale beredskapen, og at staten må intensivere arbeidet med å bygge opp robust matsikkerhet og beredskap i hele landet.

Beredskapslagring av såkorn og såfrø

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener beredskap for såkorn er et sentralt element i matvareberedskapen, og viser til at det per i dag bevilges 15,5 mill. kroner for ordningen med beredskapslagring av såkorn over jordbruksavtalen. Disse medlemmer merker seg at det har vært for lite norsk såkorn tilgjengelig til tross for at ordningen med tilskudd til beredskapslagring av såkorn har blitt styrket

de siste årene, og at det derfor har vært nødvendig med reduserte tollavgifter og økt import av såkorn.

Disse medlemmer viser til at det gjennom ordningen tilskudd til frøavl ble bevilget 26,56 mill. kroner i 2026 gjennom jordbruksavtalen. Disse medlemmer viser til at formålet med ordningen er å fremme dyrking og forsyning av frø av klimatilpassa sorter av blant annet gras, engbelgvekster, rotvekster og grønnsaker. Disse medlemmer viser til at ordningen ble styrket med 3,5 mill. kroner i fjorårets oppgjør.

Disse medlemmer mener at det er viktig å opprettholde fokus på beredskap for blant annet såkorn og såfrø. Disse medlemmer viser imidlertid til at dette er et tema som vil bli drøftet under årets jordbruksforhandlinger, og mener at partene i jordbruket er best egnet til å finne frem til løsninger og helhetlige prioriteringer.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at en løpende norsk matproduksjon er helt avhengig av stabil tilgang på såkorn og såfrø. Disse medlemmer mener det er en stor svakhet at lagringen av disse innsatsfaktorene i dag i stor grad er overlatt til markedet. Det gjør systemet sårbart i møte med kriser, importstans eller svikt i avlinger.

Disse medlemmer mener det er helt nødvendig at staten i større grad tar ansvar for å sikre bøndenes tilgang til grunnleggende innsatsfaktorer. Uten tilgang på såkorn og såfrø vil matproduksjonen raskt stoppe opp, med store konsekvenser for både selvforsyning og matsikkerheten til hele den norske befolkningen.

Derfor mener disse medlemmer at det er nødvendig å etablere et nasjonalt system for beredskapslagring av såkorn og såfrø.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere et nasjonalt system for beredskapslagring av både såkorn og såfrø, slik at landets bønder sikres tilgang ved avlingssvikt, importstans eller andre ekstraordinære situasjoner.»

Beredskapslagring av matkorn

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at ordningen for statlig beredskapslagre for matkorn ble avvirket av Bondevik II-regjeringen i 2003. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen i 2024 besluttet å reetablere ordningen. Ordningen skal være ferdig i 2029 med lagre tilsvarende tre måneders forbruk på 82 500 tonn mathvete.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at det har vært

grunnleggende viktig å sette i gang gjenoppbyggingen av beredskapslagre for matkorn, men mener dagens ambisjonsnivå må justeres opp gitt det skjerpede trusselfildet og økende uro i verden.

Disse medlemmer mener Norge må ha en langt større beredskap for å sikre befolkningens tilgang til grunnleggende matvarer over tid. Erfaringer fra de senere årene viser at forsyningssikkerheten ikke kan tas for gitt, og at avhengigheten av import innebærer en betydelig risiko også på dette området.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med beredskapslagring av matkorn til seks måneders lagring innen 2030.»

Beredskapslagring av nødvendige matvarer hos dagligvarekjedene

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at dagens organisering av beredskapen for matvareberedskap i stor grad er knyttet til distribusjonssystemene. Dette er gjort på bakgrunn av ROS-analyser av forsyningsskjedene. Disse medlemmer mener at denne ordningen gir stor grad av fleksibilitet for næringen og myndighetene i en krise, da man gjennom dette leddet kan omfordele og prioritere varer innad i hver grossistsammenslutning, og i verste fall også mellom sammenslutninger ved at en distribusjon leverer varer til en annen sammenslutnings dagligvarekjede.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at en stor del av lagrings- og distribusjonskapasiteten for dagligvarer i dag er konsentrert på det sentrale Østlandet. Dette skaper betydelig sårbarhet i andre deler av landet dersom transportlinjer brytes eller vareflyten stopper opp. De siste årene har man sett flere eksempler på hvor sårbar deler av infrastrukturen i landet er, flertallet mener dette er tydelige eksempler som underbygger behovet for å bygge opp en mer desentralisert struktur.

Flertallet mener det er nødvendig å gå i dialog med dagligvarekjedene, slik at de inntar en større rolle i totalberedskapssammenheng. Næringslivet spiller en avgjørende rolle i å sikre befolkningens tilgang på mat også i krisesituasjoner, og dette ansvaret må i større grad forankres og forpliktes.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide avtaler med dagligvarekjedene, kommunene og Forsvaret om hvordan man kan etablere beredskapslagre for mat i hele Norge.»

Desentralisert lagringskapasitet i verdikjeden for mat

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at det finnes rundt 4 000 matvarebutikker i Norge, i tillegg til at matvarer selges i andre butikker, kiosker og bensinstasjoner. Disse medlemmer viser til logistikk- og distribusjonssystemene er robuste og fleksible, hvor det er store mengder matvarer tilgjengelig i alle delene av forsyningsskjeden.

Disse medlemmer viser til at dagligvarekjedene, og deres lager- og logistikkfunksjon, er spredt over store deler av landet. Disse medlemmer vil også vise til at det er kjøpt inn mobile lagerhaller for å kunne utvide lagringskapasiteten ved enkelte distribusjonskriser.

Disse medlemmer viser videre til at det er etablert et tett samarbeid mellom myndigheter og næringsliv, blant annet gjennom beredskapsorganisasjonen Rådet for matvareberedskap. Disse medlemmer viser til at Rådet for matberedskap gir stor handlekraft i kriser.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at dagens struktur for lagring og distribusjon av mat i stor grad er sentralisert. Disse medlemmer mener en mer desentralisert lagringskapasitet vil kunne redusere sårbarheten og bidra til å sikre forsyninger i hele landet.

Disse medlemmer mener det er et politisk ansvar å legge til rette for en mer robust og geografisk spredt infrastruktur i verdikjeden for mat. Dette kan ikke overlates til markedet alene, men må understøttes gjennom målrettede tiltak fra myndighetene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede insentiver eller reguleringer som kan styrke desentralisert lagringskapasitet i verdikjeden for mat, slik at sårbarheten ved dagens sentraliserte strukturer reduseres.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre beredskapslagre for såkorn og matkorn i en desentralisert modell på gårdene rundt om i landet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:*Forslag 2*

Stortinget ber regjeringa gjennomføra ein heilskapleg nasjonal risiko- og sårbarheitsanalyse (ROS) for matsikkerheit og matforsyning i Noreg.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringa etablere et nasjonalt system for beredskapslagring av både såkorn og såfrø, slik at landets bønder sikres tilgang ved avlingssvikt, importstans eller andre ekstraordinære situasjoner.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringa utrede insentiver eller reguleringer som kan styrke desentralisert lagringskapasitet i verdikjeden for mat, slik at sårbarheten ved dagens sentraliserte strukturer reduseres.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:*Forslag 5*

Stortinget ber regjeringa utvide ordningen med beredskapslagring av matkorn til seks måneders lagring innen 2030.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:*Forslag 6*

Stortinget ber regjeringa setja i gang eit pilotprosjekt med beredskapsbruk i eit nordnorsk fylke. Beredskapsbruka skal ha fritak for botnfrådraget i produksjonstilskotet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringa komme tilbake til Stortinget med forslag om hvordan det kan etableres beredskapslagre med kritiske innsatsfaktorer til matproduksjon etter den finske modellen i Norge.

II

Stortinget ber regjeringa utarbeide avtaler med dagligvarekjedene, kommunene og Forsvaret om hvordan man kan etablere beredskapslagre for mat i hele Norge.

Oslo, i næringskomiteen, den 28. mai 2026

Rune Støstad

leder

Erlend Larsen

ordfører

**DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT**

Statsråden

Næringskomiteen på Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
IKR/tfo

Vår ref
26/740-

Dato
24. april 2026

**Anmodning om uttalelse - Dokument 8:266 (2025-2026)
Representantforslag om styrking av Norges matberedskap**

Jeg viser til brev fra Stortingets næringskomite datert 9. april 2026 og til representantforslag 266 S (2025-2026) om styrking av Norges matberedskap fra Stortingsrepresentantene Geir Pollestad, Siv Sætran og Ole Herman Sveian.

Representantene har fremmet følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen etablere et nasjonalt system for beredskapslagring av både såkorn og såfrø, slik at landets bønder sikres tilgang ved avlingssvikt, importstans eller andre ekstraordinære situasjoner.*
- 2. Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med beredskapslagring av matkorn til seks måneders lagring innen 2030.*
- 3. Stortinget ber regjeringen etablere beredskapslagring for nødvendige matvarer hos dagligvarekjedene i alle regioner i Norge*
- 4. Stortinget ber regjeringen utrede insentiver eller reguleringer som kan styrke desentralisert lagringskapasitet i verdikjeden for mat, slik at sårbarheten ved dagens sentraliserte strukturer reduseres.*

Svaret er utarbeidet i samarbeid med næringsministeren som har vurdert forslagene som er innenfor hennes ansvarsområde, det vil si forslag nr. tre og fire.

Jeg er enig med forslagsstillerne om at Norge står overfor et krevende beredskapsbilde og at uro i verden, geopolitiske spenninger, pandemi og klimaendringer tydeliggjør sårbarheter i de globale forsyningskjedene. Situasjonen er belyst av blant annet Totalberedskaps-

kommisjonen som forslagsstillerne selv peker på, men også av andre, som Forsvarets forskningsinstitutt som nylig har levert rapporten «Nasjonal forsyningssikkerhet i krise og krig – sårbarheter, konsekvenser og tiltak for mat og drivstofforsyningen». Analysene viser at den sterke satsingen regjeringen Støre har gjort for å styrke jordbruket og norsk matproduksjon siden den tiltrådte i 2021 har vært riktig og må fortsette. I dette arbeidet vil vi legge ny kunnskap til grunn, og vi vil nå blant annet gå gjennom FFI-rapporten og vurdere forslagene som er fremmet der.

Norge har viktige systemer for forsyning av varer og tjenester, herunder mat, takket være tett og godt samarbeid med næringslivet. Samtidig vet vi at vi vil være sårbare i en alvorlig krise, og vi må derfor styrke forsyningssikkerheten. Regjeringen har derfor styrket Nærings- og fiskeridepartementets (NFD) rolle i arbeidet med å koordinere forsyningssikkerheten.

Kontinuerlig norsk produksjon, ivaretagelse av produksjonsgrunnlaget og velfungerende handelssystemer er grunnpilarene for matsikkerheten. Matsikkerhet er en hovedbegrunnelse for regjeringens betydelige satsing på norsk jordbruk siden den tiltrådte. Gode inntektsmuligheter i jordbruket er sammen med økt markedsrettet produksjon en forutsetning for å opprettholde jordbruk i hele landet, øke selvforsyningen og verdiskapingen, samt forsyningsberedskapen for mat.

1. Stortinget ber regjeringen etablere et nasjonalt system for beredskapslagring av både såkorn og såfrø, slik at landets bønder sikres tilgang ved avlingssvikt, importstans eller andre ekstraordinære situasjoner.

Beredskap for å ha såkorn og såfrø tilgjengelig er en viktig del av egenberedskapen til aktørene i verdikjeden. Den enkelte bonde kan ha begrensede muligheter for overlagring mellom sesonger, men god planlegging og tidlig bestilling vil alltid være fornuftig for den enkelte. Leverandørene av såvare vil ha noe større mulighet til å gjøre tiltak for å sikre sin leveransesikkerhet. Dette vil være en naturlig del av deres forretningsstrategi fordi såvare er starten på verdikjeden de er viktige aktører i videre, og mangel på såvare vil fort få store konsekvenser for dem som aktører i senere ledd.

Korn er i en særstilling når det gjelder matvareberedskap. Kornet er lagringsstabil, har høy energitetthet og kan brukes både til mat og fôr. Å ha beredskap for såkorn er derfor et viktig element matvareberedskapen. Det bevilges per i dag 15,5 millioner kroner over jordbruksavtalen for ordningen med beredskapslagring av såkorn. Formålet med ordningen er å bidra til tilstrekkelige forsyninger av såkorn om våren, ved å gi tilskudd til lagring av såkorn mellom kornsesonger. Ordningen gir økonomisk kompensasjon til såkornforretningene som lagrer såkorn ut over normal omsetning.

På tross av ordningen med tilskudd til beredskapslager til såkorn har blitt styrket de siste årene, har vi sett at det har vært for lite norsk såkorn tilgjengelig. Det har derfor i flere år vært nødvendig å redusere tollavgiftene og importere såkorn. Det har vært såkorn tilgjengelig i nabolandene, men ikke alltid av sorter og arter som er tilpasset det norske markedets behovet

eller særnorske dyrkingsforhold. Det er også en risiko for at vær og vekstforhold, som tørke eller vedvarende nedbør ved innhøsting, kan ramme våre naboland samtidig som Norge. Jeg mener derfor det er viktig å vurdere både innretningen og å styrke bevilgningen til ordningen for beredskapslagring av såkorn. Dette er en sak som vil bli drøftet under årets jordbruksforhandlinger.

Når det gjelder såfrø til andre jordbruksvekster er det over ordningen «Tilskudd til frøavl» i 2026 bevilget 26,56 millioner kroner over jordbruksavtalen. Ordningen har til formål å fremme dyrking og forsyning av frø av klimatilpassa sorter av gras, engbelgvekster, rotvekster og grønnsaker mv. Det gis over ordningen arealtilskudd til dyrkere av såfrø, pristilskudd og tilskudd for overlaging. Ordningen ble styrket med 3,5 millioner kroner i fjorårets oppgjør.

I tillegg til ordningene nevnt foran er tilskuddene over jordbruksavtalen til Graminor, Sagaplant og NMBU knyttet til planteforedling og settepotetavl viktig for å sikre såvare tilpasset norske forhold avgjørende for tilgangen av såkorn, såfrø og plantemateriale. Også disse ordningene ble betydelig styrket i fjorårets jordbruksoppgjør. Jeg vil på denne bakgrunnen og med tanke på at temaet drøftes i jordbruksforhandlinger anbefale at forslaget ikke vedtas.

2. Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med beredskapslagring av matkorn til seks måneders lagring innen 2030.

Norge hadde statlige beredskapslagre for matkorn fram til 2003, da ordningen ble avvirket av Bondevik II-regjeringen. Forslagsstillerne bør kjenne godt til reetableringen som regjeringen fikk startet i 2024, og som skal være ferdig i 2029. Da skal lagrene tilsvare tre måneders forbruk på 82 500 tonn mathvete.

Formålet med beredskapslagre for matkorn er å styrke nasjonal matsikkerhet og sikre tilgang på basisvarer ved alvorlige kriser som kan ramme import eller innenlands produksjon. Beredskapslageret for matkorn ble dimensjonert til om lag tre måneders forbruk som et resultat av en samlet vurdering av risiko, nytte, kostnader og praktisk gjennomførbarhet. Lagrene skal fungere som en midlertidig buffer i en krisesituasjon, slik at myndigheter, næringsliv og forbrukerne får tid til å iverksette og tilpasse seg andre tiltak som for eksempel omlegging av produksjon og forbruk mv.

Tiltaket har en betydelig kostnad. I en situasjon der det er nødvendig med tydelige prioriteringer av de tiltakene som gir mest beredskap igjen for pengene mener jeg det er bedre å styrke matberedskapen gjennom andre tiltak enn gjennom å øke beredskapslagrene for matkorn ut over det allerede besluttede nivået, og anbefaler derfor at forslaget ikke vedtas.

3. Stortinget ber regjeringen etablere beredskapslagring for nødvendige matvarer hos dagligvarekjedene i alle regioner i Norge.

Lov om næringsberedskap fra 2011 legger opp til et tett samarbeid mellom myndigheter og næringsliv der begge parter har et selvstendig ansvar for opprettholdelse av egen virksomhet og dermed også bidra til ivaretagelse av samfunnets behov for varer og tjenester. Når myndighetene vurderer samfunnets behov slik at det er nødvendig med særskilte tiltak fra næringslivets side for å ivareta dem utover det virksomhetene finner forsvarlig eller nødvendig av kommersielle hensyn kan det gis pålegg om tiltak. Slike tiltak kan være knyttet til lagerhold, distribusjon og omsetning i alle ledd i forsyningskjeden. Eventuelle dokumenterte kostnader knyttet til slike pålegg skal etter loven dekkes av staten.

Et konservativt anslag på kostnaden for et nasjonalt beredskapslager for mat til befolkningen ligger i størrelsesorden om lag 50 milliarder kroner ved dekning for tre måneder, og om lag 100 milliarder kroner ved dekning for seks måneder. Anslagene tar utgangspunkt i kostnadsnivået for mat og drikke slik det fremgår av Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) referansebudsjett, og bygger på nøkterne forutsetninger om gjennomsnittlige forbruksutgifter per person. Tallene og eksemplet brukes kun for å gi et overordnet bilde av størrelsesordenen på en slik investering. Det inkluderer ikke kostnader knyttet til organisering, lagerkapasitet, drift, logistikk eller andre administrative løsninger.

Det arbeides for tiden med felles sivile planleggingsforutsetninger. Disse skal legge til rette for en helhetlig og robust sivil beredskap på tvers av sektorer, ved å fastsette nasjonale inngangsverdier for sivil beredskapsplanlegging i situasjoner der riket er i krig, krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare. Tidsrammen og behovet for eventuell beredskapslagring bør ta utgangspunkt i disse. Det er imidlertid vårt inntrykk at dagligvarebransjen er robust og godt forberedt på å takle de fleste situasjoner uten særskilte statlige tiltak. Koronapandemien og krigen i Ukraina har vist dagligvarebransjens evne til omstilling og vi har fått testet beredskapsordningene- og systemene som matvareforsyningen i Norge bygger på, og de fungerer.

I noen deler av landet er det imidlertid større utfordringer både når det gjelder risiko og infrastruktur enn i andre deler av landet. Det er derfor utarbeidet lageroppbyggingsplaner for områdene nord for Ofoten. Disse kan med noen justeringer også brukes som grunnlag for lageroppbygging i andre deler av landet ved behov.

Dagens organisering av beredskapen for matvareberedskap er i stor grad knyttet til distribusjonssystemene. Dette er gjort på bakgrunn av risiko- og sårbarhetsanalyser av forsyningskjedene. Denne ordningen gir stor grad av fleksibilitet for nærings og myndighetene i en krisesiden man gjennom dette leddet kan omfordele og prioritere varer innad i hver grossistsammenslutning, men i verste fall også mellom sammenslutninger ved at en distribusjon leverer varer til en annen sammenslutnings dagligvarekjede. På denne bakgrunn anbefaler jeg at forslaget ikke vedtas.

4. Stortinget ber regjeringen utrede insentiver eller reguleringer som kan styrke desentralisert lagringskapasitet i verdikjeden for mat, slik at sårbarheten ved dagens sentraliserte strukturer reduseres.

Norsk forsyningsberedskap er tradisjonelt basert på å skape robusthet rundt næringenes ordinære organisering og infrastruktur. Det er riktignok kjøpt inn mobile lagerhaller for å kunne utvide lagringskapasiteten ved enkelte distribusjoner i kriser.

I Norge finnes det rundt 4000 matvarebutikker. I tillegg selges matvarer i en rekke andre butikker, i kiosker og på bensinstasjoner. Logistikk- og distribusjonssystemene er både robuste og fleksible. Det er store mengder matvarer tilgjengelig i alle delene av forsyningskjeden, og det tette samarbeidet som er etablert mellom myndigheter og næringsliv blant annet gjennom beredskapsorganisasjonen Rådet for matvareberedskap gir stor handlekraft i kriser.

Med hilsen

Nils Kristen Sandtrøen

